

CHILD DEVELOPMENT & PEDAGOGY ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ

- The best method to study growth and development of the child is :**
 - (1) Psychoanalytic Method
 - (2) Comparative Method
 - (3) Developmental Method
 - (4) Statistical Method
- Socialization is a process by which children and adults learn from :**
 - (1) Family
 - (2) School
 - (3) Peers
 - (4) All of these
- Which one of the following is the true statement corresponding to Cephalocaudal Principle of Child's Development :**
 - (1) Development is from head to foot
 - (2) Development is from foot to head
 - (3) Development is from middle to periphery
 - (4) None of these
- Determinants of individuals differences in human beings relate to :**
 - (1) Differences in Environment
 - (2) Differences in Heredity
 - (3) Interaction between Heredity and Environment
 - (4) Both Heredity and Environment interacting separately
- Term PSRN in development implies :**
 - (1) Problem solving, reasoning and numeracy
 - (2) Problem solving, relationship and numeracy
 - (3) Perceptual skill, reasoning and numeracy
 - (4) Perceptual skill, relationship and numbers
- Vygotsky proposed that Child Development is :**
 - (1) Due to genetic components of a culture
 - (2) A product of social interaction
 - (3) A product of formal education
 - (4) A product of assimilation and accommodation
- Gardner formulated a list of seven Intelligence, Which among the following is not one of them :**
 - (1) Spatial Intelligence
 - (2) Emotional Intelligence
 - (3) Interpersonal Intelligence
 - (4) Linguistic Intelligence
- Which of the following is the true statement in reference to intelligence :**
 - (1) Intelligence is the ability to adjust
 - (2) Intelligence is the ability to learn
 - (3) Intelligence is the ability of Abstract Reasoning
 - (4) All of these
- ਬੱਚੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਧੀ ਹੈ—**
 - (1) ਮਨੋ-ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਵਿਧੀ
 - (2) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ
 - (3) ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ ਵਿਧੀ
 - (4) ਸਾਂਖਿਆਕੀ ਵਿਧੀ
- ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬਾਲਕ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ—**
 - (1) ਪਰਿਵਾਰ
 - (2) ਸਕੂਲ
 - (3) ਹਮ-ਰੁਤਬਾ ਸਾਥੀ
 - (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ
- ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਰ-ਪਾਦਮੁਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਹੀ ਕਥਨ ਹੈ—**
 - (1) ਵਿਕਾਸ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 - (2) ਵਿਕਾਸ ਪੈਰ ਤੋਂ ਸਿਰ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 - (3) ਵਿਕਾਸ ਮੱਧ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 - (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕ ਕਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ—**
 - (1) ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ
 - (2) ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ
 - (3) ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਕ੍ਰਿਆ
 - (4) ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਰਕਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ PSRN ਪਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ—**
 - (1) Problem solving, reasoning and numeracy
 - (2) Problem solving relationship and numeracy
 - (3) Perceptual skill, reasoning and numeracy
 - (4) Perceptual skill, relationship and numbers
- ਵਾਇਗੋਤਸਕੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਹੈ—**
 - (1) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਜਣਨਿਕ ਤੱਤਾਂ ਕਾਰਨ
 - (2) ਸਮਾਜਕ ਅੰਤਰਕ੍ਰਿਆ ਦੀ ਉਪਜ
 - (3) ਉਪਚਾਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਉਪਜ
 - (4) ਸਮੀਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਣ ਦੀ ਉਪਜ
- ਗਾਰਡਨਰ ਨੇ ਸੱਤ ਬੁੱਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਿਹੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ —**
 - (1) ਸਥਾਨਿਕ ਬੁੱਧੀ
 - (2) ਭਾਵਾਤਮਕ ਬੁੱਧੀ
 - (3) ਅੰਤਰ-ਵਿਅਕਤਿਕ ਬੁੱਧੀ
 - (4) ਭਾਸ਼ਾਈ ਬੁੱਧੀ
- ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹੈ—**
 - (1) ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ
 - (2) ਬੁੱਧੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ
 - (3) ਬੁੱਧੀ ਸੂਖਮ ਤਰਕ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ
 - (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ

his is the characteristic given by Piaget of stage :

- (1) Sensory Motor
- (2) Pre Operational
- (3) Concrete Operational
- (4) Formal Operation

10. Which of the following does not belong to the categories of Coping strategies that women commonly engaged in :

- (1) Acceptance
- (2) Resistance
- (3) Revolution
- (4) Adaptation

11. What should be the role of teacher in meeting the individual differences :

- (1) Try to know the abilities, interest and aptitude of individuals
- (2) Try to adjust the curriculum as per the needs of individuals
- (3) Both (1) and (2)
- (4) None of these

12. If a child has mental age of 5 years and chronological age of 4 years than what will be the IQ of child :

- (1) 12.5
- (2) 80
- (3) 120
- (4) 100

13. Which of the following is not the tool for Formative Assessment in scholastic domain :

- (1) Conversation Skill
- (2) Multiple Choice Questions
- (3) Projects
- (4) Oral Questions

14. A few students in your class are exceptionally bright, You will teach them :

- (1) Along with the class
- (2) Along with higher classes
- (3) By using Enriched programmes
- (4) Only when they want

15. The major purpose of diagnostic test is that of Identifying:

- (1) The General area of weakness in class performance
- (2) Specific nature of remedial Programme needed
- (3) The causes underlying academic difficulties
- (4) The specific nature of pupil difficulties

16. Special education is related to

- (1) Educational for talented students
- (2) Educational programmes for disabled
- (3) Training programmes for Teachers
- (4) Training programme for retarded

17. In CCE, Formative and Summative Assessment totals to :

- (1) 40% and 60% respectively
- (2) 60% and 40% respectively
- (3) 50% and 50% respectively
- (4) None of the above

18. Frobel's most important contribution to education was his development of the :

- (1) Vocational school
- (2) Kindergarten
- (3) Public School
- (4) Latin school

(Paper - I) (66)

9. "ਬੱਚਾ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਰਕਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪਿਆਜੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ—

- (1) ਸੰਵੇਦੀ ਪ੍ਰੇਰਕ
- (2) ਪੂਰਕ-ਸੰਚਾਲਨੀ
- (3) ਸਥੂਲ ਸੰਚਾਲਨੀ
- (4) ਉਪਚਾਰਕ ਸੰਚਾਲਨ

10. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਕ ਜੁਗਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਸ਼ਰੂਫ਼ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ—

- (1) ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ
- (2) ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ
- (3) ਕ੍ਰਾਂਤੀ
- (4) ਅਨੁਕੂਲਤ

11. ਨਿੱਜੀ ਮਤਭੇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ—

- (1) ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਰੁਚੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ
- (2) ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਢਾਲਣਾ
- (3) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2)
- (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

12. ਜੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਮਰ 5 ਸਾਲ ਅਤੇ ਕਾਲਕ੍ਰਮਿਕ ਉਮਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਾ IQ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ—

- (1) 12.5
- (2) 80
- (3) 120
- (4) 100

13. ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦਾ ਉਪਕਰਨ ਕਿਹੜੇ ਨਹੀਂ ਹੈ —

- (1) ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕੁਸ਼ਲਤਾ
- (2) ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
- (3) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ
- (4) ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

14. ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਓਗੇ —

- (1) ਕਲਾਸ ਦੇ ਨਾਲ
- (2) ਉਚੇਰੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਨਾਲ
- (3) ਸਮੂਹ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ
- (4) ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਾਹੁਣ

15. ਨਿਦਾਨਿਕ ਪ੍ਰੀਖਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਕਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਹੈ—

- (1) ਕਲਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਖੇਤਰ
- (2) ਲੋੜੀਂਦੇ ਉਪਚਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ
- (3) ਅਕਾਦਮਿਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ
- (4) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ

16. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ —

- (1) ਪ੍ਰਬੁੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ
- (2) ਅਯੋਗ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ
- (3) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ
- (4) ਅਵਰੁੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ

17. CCE ਵਿੱਚ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸੰਕਲਨਾਤਮਕ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦਾ ਕੁੱਲ ਜੋੜ ਹੈ—

- (1) ਕ੍ਰਮਵਾਰ 40% ਅਤੇ 60%
- (2) ਕ੍ਰਮਵਾਰ 60% ਅਤੇ 40%
- (3) ਕ੍ਰਮਵਾਰ 50% ਅਤੇ 50%
- (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

18. ਫ੍ਰੋਬੇਲ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਉਸ ਦਾ—

- (1) ਵਿਵਸਾਇਕ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੀ
- (2) ਕਿੰਡਰਗਾਰਟਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੀ
- (3) ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੀ
- (4) ਲੈਟਿਨ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੀ

19. Which article enjoins that "All minorities whether based on religion or language shall have the right to establish and administer education institutions of their choice"
- Article 29 (1)
 - Article 29 (2)
 - Article 30 (1)
 - Article 30 (2)
20. If a child writes 16 as 61 and gets confused between b and d , this is case of :
- Visual Impairment
 - Learning Disability
 - Mental impairment
 - Mental Retardation
21. As a teacher what techniques you would follow to motivate students of your class :
- By using induction
 - Use of black board
 - By illustration
 - By active participation of students
- 1, 2 and 3
 - 1 and 4
 - 2 and 4
 - all of these
22. What are the factors related to learner that effects the learning :
- Physical and Mental health of the learner
 - Level of aspiration and achievement motivation
 - Readiness and Willpower
 - All of these
23. Cognitive Development means :
- Development of intelligence
 - Development of child
 - Development of Physical Skills
 - Development of individual
24. Creative writing should be an activity planned for :
- Only those children reading on grade level
 - Only those children spell and write cohesive sentences
 - Only those children who want to write for newspaper
 - All children
25. Which of the following are the External Factors affecting the interest of students in classroom :
- Emotions and Sentiments
 - Culture and Training
 - Attitudes of Students
 - Goals & motives
26. An intelligent student is not doing well in studies. What is the best course of the action for the teacher :
- Wait till he performs better
 - Find out reason for his under achievement
 - Give him grace marks in the examination
 - Ask his parents to withdraw from school
27. The term Identical Elements is closely associated with :
- Similar test questions
 - Jealousy between peers
 - Transfer of learning
 - Group Instructions
19. ਕਿਹੜੇ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ, "ਸਾਰੇ ਅਲਪ-ਸੰਖਿਅਕ ਚਾਹੇ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਜਾਂ ਧਰਮ ਉੱਪਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ—"
- ਅਨੁਛੇਦ 29(1)
 - ਅਨੁਛੇਦ 29(2)
 - ਅਨੁਛੇਦ 30(1)
 - ਅਨੁਛੇਦ 30(2)
20. ਜੇ ਬੱਚਾ 61 ਨੂੰ 16 ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ b ਅਤੇ d ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ—
- ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਕਾਰ
 - ਸਿੱਖਣ ਅਯੋਗਤਾ
 - ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਰ
 - ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਰੋਧ
21. ਅਧਿਆਪਕ ਵੱਜੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋਗੇ—
- ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਸੈੱਟ ਕਰਕੇ
 - ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
 - ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ
 - ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਰਾਹੀਂ
- 1, 2 ਅਤੇ 3
 - 1 ਅਤੇ 4
 - 2 ਅਤੇ 4
 - ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
22. ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖਣ ਉੱਪਰ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ—
- ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਵਾਸਥ
 - ਅਕਾਂਖਿਆਂ ਅਤੇ ਉਪਲੱਬਧੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਪੱਧਰ
 - ਤੱਤਪਰਤਾ ਅਤੇ ਈਛਾ-ਸ਼ਕਤੀ
 - ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ
23. ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ—
- ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
 - ਬੱਚੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
 - ਸਰੀਰਕ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
 - ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
24. ਰਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖਣ ਇੱਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੋਵੇ—
- ਕੇਵਲ ਉਹ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਗ੍ਰੇਡ ਲੈਵਲ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ
 - ਕੇਵਲ ਉਹ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਵਾਕ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ
 - ਕੇਵਲ ਉਹ ਬੱਚੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਲਈ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ
 - ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ
25. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰਲੇ ਕਾਰਕ ਕਿਹੜੇ ਹਨ—
- ਭਾਵ ਅਤੇ ਉਦਗਾਰ
 - ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ
 - ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ
 - ਲਕਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼
26. ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਅਧਿਆਪਕ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬੇਹਤਰ ਵਿਧੀ ਕੀ ਹੈ —
- ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬੇਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ
 - ਉਸ ਦੀ ਘੱਟ ਉਪਲੱਬਧੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਤਾ ਕਰੋ
 - ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤੀ ਅੰਕ ਦਿਓ
 - ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਲੈਣ
27. 'ਸਮਾਨ ਤੱਤ' ਪਦ ਦਾ ਨਿਕਟਤਮ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੈ—
- ਸਮਾਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
 - ਹਮ-ਉਮਰ ਵਿਚਕਾਰ ਈਰਖਾ
 - ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਹਸਤਾਂਤਰਨ
 - ਸਮੂਹਕ ਨਿਰਦੇਸ਼

28. Who was the pioneer of Classical Conditioning :

- (1) Skinner (2) Pavlov
(3) Watson (4) Thorndike

29. It is said that teacher should be resourceful, This means that :

- (1) He should have enough money and property so that they he may not have to take up tuitions
(2) He should have contacts with high authorities so that he may not be harmed
(3) He should have adequate knowledge so that he may be able to solve the problems of students
(4) He should have good reputation among students so that authorities may not be able to take any punitive measure against him

30. Which of the following Motives are considered as primary motives :

- (1) Physiological Motives
(2) Psychological Motives
(3) Social Motives
(4) Educational Motives

28. ਕਲਾਸੀਕਲ ਅਨੁਕੂਲਣ ਦਾ ਪਰਾਵਰਤਕ ਕੌਣ ਸੀ—

- (1) ਸਕਿਨਰ (2) ਪੈਵਲੋਵ
(3) ਵੈਟਸਨ (4) ਥੋਰਨਡਾਇਕ

29. ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਧਨ-ਸੰਪੰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ—

- (1) ਉਸ ਕੋਲ ਐਨਾ ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਊਸ਼ਨ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣ
(2) ਉਸ ਦਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨਾ ਹੋ ਸਕੇ
(3) ਉਸ ਕੋਲ ਉਪਯੁਕਤ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ
(4) ਉਸ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।

30. ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

- (1) ਸਰੀਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ
(2) ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ
(3) ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ
(4) ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਉੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਿਓ : (Q. 31-38)

ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਆਰਥਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਭੂਨ, ਕਤਲੇਆਮ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਹੋਰਾਫੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਨੀਅਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਮਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁੰਡਾ-ਰਾਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਸ਼ੁਹਰਤ ਵਾਸਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼-ਨਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਬਈਮਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਦਗੋਬਾਜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਾਤਰ ਲੜਾਈ ਕਤਲਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਠਾਸ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ, ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰ, ਬੇਮੁਹਾਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੂੰਹਾਂ, ਦਾਜ ਦੀ ਖਾਤਰ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਭਰੂਨ ਹੱਤਿਆ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਚੋਰੀਆਂ-ਡਾਕੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰੋਤੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ, ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬੇ-ਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੋਰਾ-ਫੇਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਕਾਤਲ ਬਗ਼ੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੇ-ਗੁਨਾਹ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਸਕ-ਵਰਗ ਦੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਦਰ ਟੈਰੇਸਾ ਅਤੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਿਰਫ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

31. ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ?

- (1) ਵਪਾਰਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ
(2) ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ
(3) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ
(4) ਅਸੱਭਿਅਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

32. ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਕਿਉਂ ਮਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁੰਡਾ-ਰਾਜ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ?

- (1) ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ, ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਸ਼ੁਹਰਤ ਲਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
(2) ਇਹ, ਬੁਖਲਾਹਟ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
(3) ਇਹ, ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਕਾਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
(4) ਸਰਕਾਰ, ਇਸਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ।

33. ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਉ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਲੇਸ਼ ਕਾਰਨ
(2) ਕਿਸੇ ਉੱਤੇਜਨਾ ਕਾਰਨ
(3) ਜਾਇਦਾਦ ਖਾਤਰ
(4) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ

34. ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ
(2) ਫਿਰੋਤੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ
(3) ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਕੇ
(4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ

35. ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ
(2) ਇਲਾਜ ਲਈ ਵਧੀਆ ਡਾਕਟਰੀ-ਸੇਵਾ ਉਪਲਬਧ ਹੈ
(3) ਇਲਾਜ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ
(4) ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

36. ਸ਼ਾਸਕ-ਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ?
 (1) ਵੋਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਣ ਵਿਚ
 (2) ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਣ ਕਰਕੇ
 (3) ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਰਕੇ
 (4) ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ
37. ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ?
 (1) ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਪੱਥਰ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ
 (2) ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ
 (3) ਡੇਰਾਵਾਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ
 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
38. ਕਿਤਾਬੀ ਪੰਨਿਆਂ ਤਕ ਕੋਣ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ?
 (1) ਮਦਰ ਟੈਰੇਸਾ ਤੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ
 (2) ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ (3) ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ
 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਉੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਿਓ : (Q. 39-45)
- ਅੱਜ ਫੇਰ ਦਮਾਮਾ ਯੁੱਧ ਦਾ ਵੱਜਿਆ
 ਗੱਜੀਏ ਰਣ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ
 ਹੱਕ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ
 ਹੱਥ ਭਗਾਉਤੀ ਫੜ੍ਹ ਕੇ
 ਉਹ ਜੰਮਣਾ ਵੀ ਕਾਹਦਾ ਜੰਮਣਾ
 ਉਹ ਜੀਣਾ ਵੀ ਜੀਣਾ
 ਜੇ ਨਾ ਖਾਏ ਲਹੂ ਉਥਾਲਾ
 ਜੇ ਨਾ ਡੌਲੇ ਫਰਕੇ।
39. ਇਸ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੋ :
 (1) ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ ਗੱਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
 (2) ਯੁੱਧ ਦਾ ਦਮਾਮਾ ਵੱਜ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਰਣ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਗੱਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
 (3) ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 (4) ਰਣ-ਭੂਮੀ ਗੱਜਣ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
40. ਭਗਾਉਤੀ ਦਾ ਸਮਾਨ-ਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
 (1) ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ (2) ਚੰਡੀ
 (3) ਕਿਰਪਾਨ (4) ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਸਤਰ
41. ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ
 (1) ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ (2) ਨਿਆਂ
 (3) ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ (4) ਸੰਤੁਲਨ
42. 'ਉਹ ਜੰਮਣਾ ਵੀ ਕਾਹਦਾ ਜੰਮਣਾ ਉਹ ਜੀਣਾ ਵੀ ਜੀਣਾ' ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਅਲੰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ?
 (1) ਰੂਪਕ ਅਲੰਕਾਰ (2) ਤੁਲਨਾ ਅਲੰਕਾਰ
 (3) ਅਤਿਕਥਨੀ ਅਲੰਕਾਰ (4) ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਅਲੰਕਾਰ
43. 'ਜੰਮਣਾ' ਦਾ ਬਹੁ-ਅਰਥਕ ਜੁੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਠੀਕ ਹੈ ?
 (1) ਜੰਮਣਾ ਅਤੇ ਮਰਨਾ (2) ਜਨਮ ਅਤੇ ਪੈਦਾਇਸ਼
 (3) ਸਿਰਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦਭਵ (4) ਜੰਮਣਾ ਅਤੇ ਜੀਣਾ
44. ਡੌਲੇ ਫਰਕਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 (1) ਖੂਨ ਵਗਣਾ (2) ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਣਾ
 (3) ਉਤੇਜਿਤ ਹੋਣਾ (4) ਸੰਤੁਲਨ ਗੁਆਉਣਾ
45. ਇਸ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ 'ਰਸ' ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ ?
 (1) ਸ਼ਾਂਤ-ਰਸ (2) ਸ਼ਿੰਗਾਰ-ਰਸ
 (3) ਬੀਰ-ਰਸ (4) ਭਗਤੀ-ਰਸ
46. ਜਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ
 (1) ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ (2) ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ
 (3) ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ (4) ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ
47. ਬੱਚਾ, ਜਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ
 (1) ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ (2) ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ
 (3) ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ (4) ਉਪਭਾਸ਼ਾ
48. ਬੱਚਾ, ਘਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਕੌਸ਼ਲ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ?
 (1) ਸੁਣਨ ਬੋਲਣ (2) ਸੁਣਨ ਪੜ੍ਹਨ
 (3) ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ (4) ਬੋਲਣ ਲਿਖਣ
49. ਸਕੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਕੌਸ਼ਲ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ?
 (1) ਬੋਲਣ ਪੜ੍ਹਨ (2) ਬੋਲਣ ਲਿਖਣ
 (3) ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਨ (4) ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ
50. ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ ?
 (1) ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ (2) ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ
 (3) ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ (4) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ
51. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੌਲ ਹਨ ?
 (1) ਤਿੰਨ (2) ਚਾਰ
 (3) ਦੋ (4) ਪੰਜ
52. ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਨਿਯਮਬੱਧ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੀ ਹੈ ?
 (1) ਉਪਭਾਸ਼ਾ (2) ਲਿਪੀ
 (3) ਵਿਆਕਰਨ (4) ਕਾਰਜ-ਸ਼ੈਲੀ
53. ਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵਿਆਕਰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ?
 (1) ਹਾਂ (2) ਨਹੀਂ
 (3) ਸ਼ਾਇਦ (4) ਪਤਾ ਨਹੀਂ
54. ਕੀ ਗਲਤੀਆਂ, ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ?
 (1) ਹਾਂ (2) ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ
 (3) ਥੋੜ੍ਹਾ-ਬਹੁਤ (4) ਸ਼ਾਇਦ
55. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 (1) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ (2) ਬਲੈਕ-ਬੋਰਡ
 (3) ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ (4) ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ
56. ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਧਾਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
 (1) ਕੰਪਿਊਟਰ (2) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ
 (3) ਇੰਟਰਵਿਡੂ (4) ਬਲੈਕ-ਬੋਰਡ
57. ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 (1) ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਧੀ (2) ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ
 (3) ਮੌਖਿਕ ਪਰੀਖਿਆ (4) ਲਿਖਤੀ-ਵਿਧੀ
58. ਸਰੋਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਟੀਚਾ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ?
 (1) ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਵਿਧੀ (2) ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਧੀ
 (3) ਪ੍ਰਤੱਖ-ਵਿਧੀ (4) ਕਾਰਜ-ਵਿਧੀ
59. ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਧੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੈ ?
 (1) ਪੂਰਨ ਅਨੁਵਾਦ (2) ਅਪੂਰਨ ਅਨੁਵਾਦ
 (3) ਮੁੀਨੀ ਅਨੁਵਾਦ (4) ਵਿਆਕਰਨ ਅਨੁਵਾਦ
60. ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ?
 (1) ਕਲਾਸ-ਰੂਮ ਅਧਿਆਪਨ
 (2) ਸਮੂਹਕ ਅਧਿਆਪਨ
 (3) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਆਪਨ
 (4) ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਧਿਆਪਨ

ENGLISH LANGUAGE

Read the passage carefully and answer the questions (Q. 61-67) that follow, by choosing the best alternative:

In these times of worldwide skyrocketing energy costs, experts are turning to perhaps the only energy source that is still immune to price fluctuations: the Sun. Economic necessity appears to be largely responsible for the rapidly growing acceptance of solar-heat, as an alternative source. Electricity has been a clean and versatile form of energy, that continues to grow in importance for lighting, heating and cooking, and for powering our increasingly automated and computerized society. The demand for electricity is expected to grow more in future than the average trend in the past. A mix of energy sources is required as hedge, against shortages in any one area, and the electricity supply companies are taking a second look at renewable generating technologies, particularly those, based in the sun. Every 15 minutes, the sun delivers to earth radiant energy to meet all mankind's power needs for a full year. But harnessing this energy, is complicated by two properties of sunlight: its diffuseness and its variability with time of day, season and weather conditions. These factors pose formidable technical challenges for the efficient conversion of solar radiation into bulk, utility grade electric power. Nevertheless, solar technologies are attractive to utilities because they are environment-friendly and offer a low regulatory risk, limited capital risk, and less lead time.

61. Why are experts, according to the passage, looking at the sun as an energy source?
 - (1) due to depletion of other sources of energy
 - (2) as other energy forms pollute the environment
 - (3) increasing costs of other sources
 - (4) all of the above
62. Experts are impressed with the solar-energy technologies because...
 - (1) of them being good for the environment
 - (2) they require less investment
 - (3) they can be employed in quick time
 - (4) all of the above
63. Why is sun such an important source of alternative energy?
 - (1) it is available free of cost
 - (2) it is available everywhere in the world
 - (3) it can satisfy human energy requirements alone if tapped properly
 - (4) all of the above
64. What is the major difficulty in employing solar energy?
 - (1) fluctuations in weather
 - (2) by nature sunlight is diffused
 - (3) sunlight varies from time to time
 - (4) all of the above
65. Why are power generating companies looking at mix energy options?
 - (1) the sources of energy are getting scarce but demand is increasing
 - (2) government is controlling prices of electricity
 - (3) alternative sources of energy are available free and without regulations
 - (4) all of these

66. Identify the word closest in meaning to the word "VERSATILE"

- (1) limited
- (2) resourceful
- (3) permanent
- (4) invariable

67. Identify the word, opposite in meaning to the word "FORMIDABLE"

- (1) alarming
- (2) frightening
- (3) terrible
- (4) insignificant

Read the passage carefully and answer the questions (Q. 68-75) that follow, by choosing the best alternative:

The political system always dominates the entire social scene and hence those who wield political power, are generally, able to control all the different social sub-systems and manipulate them to their own advantage. The social groups in power, therefore, have always manipulated the education systems, especially where these happen to depend upon the state for their very existence. It is a contradiction. For the very realization of their self-interests, the social groups in power are compelled to extend the benefits of these educational systems to the under-privileged groups also. The inevitable task is generally performed with little precautions, abundantly taken care of: One, the privileged groups continue to be the principal beneficiaries of the educational system, dominate the higher stages of education or the hard core of prestigious and quality institutions or the most useful courses, so as to safeguard their dominant position of leadership in all walks of life; Second, the system is so operated that under-privileged groups can utilize it only marginally in real terms and the bulk of them becomes either dropouts or pushouts and get reconciled to their own inferior status in society; Third, the few from the weaker section that survive and succeed in spite of all the handicaps, are generally co-opted within the system to prevent dissatisfaction.

68. Who, according to the passage, can manipulate the systems to their advantage?
 - (1) social activists
 - (2) popular people
 - (3) politically powerful people
 - (4) all of the above
69. How do socially powerful people try to maintain their privileged position?
 - (1) by maintaining control over political systems
 - (2) by maintaining control over social systems
 - (3) by maintaining control over educational systems
 - (4) all of the above
70. Why under privileged sections have to reconcile to their inferior status?
 - (1) they are unable to effectively utilize the education system
 - (2) they have no interest in the system
 - (3) they are illiterate
 - (4) all of the above
71. Which is the best explanation as to why the few from the weaker section that survive and succeed in spite of all the handicaps are generally co-opted within the system?
 - (1) to prevent the revolt in the society
 - (2) to satisfy their instinct
 - (3) to augment the position of the privileged class
 - (4) all of the above

72. Which social

(1) P
(3) C

73. Identifier "PE"

(1)
(3)

74. Identifier "PI"

(1)
(3)

75. W

(1)
(2)

(3)
(4)

76. V

(
(

77. ' "

(
(

78.

79.

80

9

9

72. Which system, according to the passage, dominates the social system?
 (1) political system (2) education system
 (3) caste system (4) monetary system
73. Identify the word closest in meaning to the word: "PERPETUATE".
 (1) abort (2) ruin
 (3) continue (4) omit
74. Identify the word opposite in meaning to the word: "PRESTIGIOUS".
 (1) obscure (2) influential
 (3) esteemed (4) impressive
75. What is the major idea reflected in the passage?
 (1) powerful people are unable to fully control the system
 (2) major benefits have been snatched by the underprivileged
 (3) both of the above
 (4) none of the above
76. While writing a notice, the writer should prefer to...
 (1) active voice (2) passive voice
 (3) any voice (4) none of these
77. Where will you add disclosures in a letter?
 (1) below the signature and to the right side margin
 (2) below the signature and to the left side margin
 (3) above the signature and to the right side margin
 (4) any of the above
78. 'Phonetics' is basically associated with...
 (1) sounds (2) sentences
 (3) grammar (4) all of these
79. Remedial teaching...
 (1) fills the gap that creeps into a pupil's learning
 (2) rectifies the concepts, which have been misunderstood
 (3) helps in retaining homogeneity in the class
 (4) all of the above
80. Learning a language is a...
 (1) gradual process (2) fast process
 (3) instant process (4) all inclusive processes
81. Study of meaning in a language is known as...
 (1) syntax (2) semantics
 (3) morphology (4) linguistics
82. "REGISTER" is...
 (1) variety of language according to region in a particular country
 (2) variety of language according to countries
 (3) any of the above
 (4) none of the above
83. /m/ sound in the word 'make' is...
 (1) labio-dental (2) dental
 (3) bilabial (4) alveolar
84. Which of the following organs of speech is also known as 'VELUM'?
 (1) hard-palate (2) voice-box
 (3) alveolar-ridge (4) soft-palate
85. The major difference between an 'ARTICLE' and 'SPEECH' is...
 (1) speech is more formal (2) speech is more informal
 (3) speech is more descriptive (4) all of these
86. Communicative Language Teaching replaced basically...
 (1) Natural Language Processing
 (2) Structural Teaching
 (3) Situational Language Teaching
 (4) Motivational Teaching
87. Find the word nearest in meaning to: REMORSE
 (1) obdurate (2) hard
 (3) penitent (4) none of these
88. Find the word opposite in meaning to: INSIPID
 (1) impalatable (2) bland
 (3) tane (4) savoury
89. Identify the correct passive voice of the sentence: Obey me.
 (1) I should be obeyed (2) Let I be obeyed
 (3) both, a and b (4) none of these
90. Find the appropriate preposition to fill in the sentence: She lives Mumbai.
 (1) at (2) in
 (3) into (4) on

ENVIRONMENT SCIENCE ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿੱਖਿਆ

91. Which of the followings is a biodegradable waste?
 (1) Plastics (2) Polythene
 (3) Glass (4) none of these
92. In which state Dachigam Park is located?
 (1) Himachal Pradesh (2) J&K
 (3) Tamilnadu (4) Sikkim
93. Who started the Chipko Movement?
 (1) Kiran Bedi (2) S. L Bahuguna
 (3) Medha Patkar (4) none of these
91. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਜੀਵ ਨੋਸ ਵਿਅਰਥ ਪਦਾਰਥ (biodegradable waste) ਹਨ ?
 (1) ਪਲਾਸਟਿਕ (2) ਪਾਲੀਥੀਨ
 (3) ਗਲਾਸ (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
92. ਡਾਚੀਗਮ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਕਿਹੜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ ?
 (1) ਹਿਮਾਚਲ ਪਰਦੇਸ਼ (2) ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ
 (3) ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ (4) ਸਿਕਿਮ
93. "ਚਿਪਕੋ ਅੰਦੋਲਨ" ਕਿਸਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ?
 (1) ਕਿਰਨ ਬੇਦੀ ਨੇ (2) ਐਸ. ਐਲ. ਬਹੁਗੁਨਾ ਨੇ
 (3) ਮੇਧਾ ਪਟਕਾਰ ਨੇ (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

72. Which system, according to the passage, dominates the social system?
 (1) political system (2) education system
 (3) caste system (4) monetary system
73. Identify the word closest in meaning to the word: "PERPETUATE".
 (1) abort (2) ruin
 (3) continue (4) omit
74. Identify the word opposite in meaning to the word: "PRESTIGIOUS".
 (1) obscure (2) influential
 (3) esteemed (4) impressive
75. What is the major idea reflected in the passage?
 (1) powerful people are unable to fully control the system
 (2) major benefits have been snatched by the underprivileged
 (3) both of the above
 (4) none of the above
76. While writing a notice, the writer should prefer to...
 (1) active voice (2) passive voice
 (3) any voice (4) none of these
77. Where will you add disclosures in a letter?
 (1) below the signature and to the right side margin
 (2) below the signature and to the left side margin
 (3) above the signature and to the right side margin
 (4) any of the above
78. 'Phonetics' is basically associated with...
 (1) sounds (2) sentences
 (3) grammar (4) all of these
79. Remedial teaching...
 (1) fills the gap that creeps into a pupil's learning
 (2) rectifies the concepts, which have been misunderstood
 (3) helps in retaining homogeneity in the class
 (4) all of the above
80. Learning a language is a...
 (1) gradual process (2) fast process
 (3) instant process (4) all inclusive processes
81. Study of meaning in a language is known as...
 (1) syntax (2) semantics
 (3) morphology (4) linguistics
82. "REGISTER" is...
 (1) variety of language according to region in a particular country
 (2) variety of language according to countries
 (3) any of the above
 (4) none of the above
83. /m/ sound in the word 'make' is....
 (1) labio-dental (2) dental
 (3) bilabial (4) alveolar
84. Which of the following organs of speech is also known as 'VELUM'?
 (1) hard-palate (2) voice-box
 (3) alveolar-ridge (4) soft-palate
85. The major difference between an 'ARTICLE' and 'SPEECH' is...
 (1) speech is more formal (2) speech is more informal
 (3) speech is more descriptive (4) all of these
86. Communicative Language Teaching replaced basically...
 (1) Natural Language Processing
 (2) Structural Teaching
 (3) Situational Language Teaching
 (4) Motivational Teaching
87. Find the word nearest in meaning to: REMORSE
 (1) obdurate (2) hard
 (3) penitent (4) none of these
88. Find the word opposite in meaning to: INSIPID
 (1) impalatable (2) bland
 (3) tame (4) savoury
89. Identify the correct passive voice of the sentence: Obey me.
 (1) I should be obeyed (2) Let I be obeyed
 (3) both, a and b (4) none of these
90. Find the appropriate preposition to fill in the sentence: She lives Mumbai.
 (1) at (2) in
 (3) into (4) on

ENVIRONMENT SCIENCE ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿੱਖਿਆ

91. Which of the followings is a biodegradable waste?
 (1) Plastics (2) Polythene
 (3) Glass (4) none of these
92. In which state Dachigam Park is located ?
 (1) Himachal Pradesh (2) J&K
 (3) Tamilnadu (4) Sikkim
93. Who started the Chipko Movement?
 (1) Kiran Bedi (2) S. L Bahuguna
 (3) Medha Patkar (4) none of these
91. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਜੀਵ ਠੋਸ ਵਿਅਰਥ ਪਦਾਰਥ (biodegradable waste) ਹਨ ?
 (1) ਪਲਾਸਟਿਕ (2) ਪਾਲੀਥੀਨ
 (3) ਗਲਾਸ (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
92. ਡਾਚੀਗਮ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਕਿਹੜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ ?
 (1) ਹਿਮਾਚਲ ਪਰਦੇਸ਼ (2) ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ
 (3) ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ (4) ਸਿੱਕਿਮ
93. "ਚਿਪਕੋ ਅੰਦੋਲਨ" ਕਿਸਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ?
 (1) ਕਿਰਨ ਬੇਦੀ ਨੇ (2) ਐਸ. ਐਲ. ਬਹੁਗੁਨਾ ਨੇ
 (3) ਮੇਧਾ ਪਟਕਾਰ ਨੇ (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

- PROJECT TIGER launched?
- (1) 2011 (2) 1970
(3) 1973 (4) 2007
95. What per cent of water in the oceans is drinkable?
- (1) 97.2% (2) 2.15%
(3) 0.65% (4) 0.0%
96. What is BOD₅?
- (1) Biochemical Oxygen Demand in 5 hrs
(2) Biochemical Oxygen Demand in 5 days
(3) Biochemical Oxygen Demand in 5 months
(4) Biochemical Oxygen Demand in 5 minutes
97. What type of radiation is trapped on the earth's surface by the greenhouse effect?
- (1) UV rays (2) r-rays
(3) X-rays (4) IR rays
98. London smog is found in
- (1) summers during day-time
(2) summers during morning time
(3) winters during day-time
(4) winters during morning time
99. A tight whirlpool of wind formed in the stratosphere which surrounds Antarctica is called?
- (1) Polar stratospheric cloud
(2) Polar Vortex
(3) Both (1) & (2) (4) none of the above
100. Bhopal gas tragedy occurred due to?
- (1) Methane (2) Phosgene
(3) Methyl-isocyanate (4) Methyl amine
101. White lung cancer is caused by?
- (1) Asbestos (2) Paper
(3) Textiles (4) Silica
102. Which of the followings has greatest affinity for haemoglobin?
- (1) CO (2) NO
(3) O₂ (4) CO₂
103. The first nuclear disaster occurred in the history of world on
- (1) 16th August, 1945 (2) 26th August, 1945
(3) 06th August, 1945 (4) 08th August, 1945
104. When did the Supreme Court of India, ordered the Ministry of Environment & Forests to establish a special division to develop a green-belt around the Taj Mahal?
- (1) 2004 (2) 1994
(3) 1984 (4) none of these
105. Silent Valley, which has been raised to the status of National park, is situated in
- (1) J&K (2) Tamilnadu
(3) West Bengal (4) Kerala

94. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਟਾਈਗਰ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ?
- (1) 2011 (2) 1970
(3) 1973 (4) 2007
95. ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਯੋਗ ਹੈ ?
- (1) 97.2% (2) 2.15%
(3) 0.65% (4) 0.0%
96. BOD₅ ਕੀ ਹੈ ?
- (1) ਬਾਇਓਕੈਮੀਕਲ ਆਕਸੀਜਨ ਡਿਮਾਂਡ 5 ਘੰਟੇ
(2) ਬਾਇਓਕੈਮੀਕਲ ਆਕਸੀਜਨ ਡਿਮਾਂਡ 5 ਦਿਨ
(3) ਬਾਇਓਕੈਮੀਕਲ ਆਕਸੀਜਨ ਡਿਮਾਂਡ 5 ਮਹੀਨੇ
(4) ਬਾਇਓਕੈਮੀਕਲ ਆਕਸੀਜਨ ਡਿਮਾਂਡ 5 ਮਿਨਟ
97. ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਤੇ ਗਰੀਨ-ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵਿਕਿਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
- (1) UV ਕਿਰਨਾਂ (2) r-ਕਿਰਨਾਂ
(3) X-ਕਿਰਨਾਂ (4) IR ਕਿਰਨਾਂ
98. ਲੰਡਨ ਸਮੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
- (1) ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ, ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ
(2) ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ, ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ
(3) ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ, ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ
(4) ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ, ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ
99. ਸਮਤਾਪ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹਵਾ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਭੰਵਰ ਜਿਹੜਾ ਅੰਟਾਰਕਟਿਕਾ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਪੋਲਰ ਸਟ੍ਰੇਟੋਸਫੀਰਿਕ ਕਲਾਊਡ
(2) ਪੋਲਰ ਵੋਰਟੈਕਸ
(3) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2)
(4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
100. ਭੁਪਾਲ-ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਕਿਸਦੇ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰਿਆ ?
- (1) ਮੀਥੇਨ (2) ਫੋਸਜੀਨ
(3) ਮੀਥੇਨ ਆਈਸੋਸਾਈਨੇਟ
(4) ਮੀਥਾਈਲ ਅਮਾਈਨ
101. ਸਵੈਦ-ਫੇਫੜੇ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਐਸਬੇਸਟਾਸ (2) ਪੇਪਰ
(3) ਟੈਕਸਟਾਈਲ (4) ਸਿਲਿਕਾ
102. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸਦੀ ਹੀਮੋਗਲੋਬਿਨ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ ?
- (1) CO (2) NO
(3) O₂ (4) CO₂
103. ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਪਰਮਾਣੂ ਆਫਤ ਕਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ?
- (1) 16 ਅਗਸਤ, 1945 ਨੂੰ (2) 26 ਅਗਸਤ, 1945 ਨੂੰ
(3) 06 ਅਗਸਤ, 1945 ਨੂੰ (4) 08 ਅਗਸਤ, 1945 ਨੂੰ
104. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮਕੋਰਟ ਨੇ ਤਾਜਮਹਲ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਗਰੀਨ ਬੈਲਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ?
- (1) 2004 ਨੂੰ (2) 1994 ਨੂੰ
(3) 1984 ਨੂੰ (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
105. ਮੁਕ-ਘਾਟੀ (Silent Valley), ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ?
- (1) ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ (2) ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ 'ਚ
(3) ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ (4) ਕੇਰਲਾ

106. Which of the following device(s) is/are used to control particulate pollutants?
 (1) Gravity settling chamber
 (2) Cyclone collector
 (3) Fabric filter
 (4) all of the above
107. Noise-pollution (Regulation & Control) Rules 2001 deals with
 (1) Noise-pollution due to fire-crackers
 (2) Noise-pollution due to loudspeakers
 (3) Noise-pollution due to public address system
 (4) Both (2) & (3)
108. Which book has been prepared by the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) concerning endangered species of plants and animals?
 (1) White Data Book
 (2) Red Data Book
 (3) Blue Data Book
 (4) none of these
109. The BISHNOI Sect was founded by
 (1) B. R. Ambedkar
 (2) Bhajan Lal
 (3) Guru Jambheshwar
 (4) King of Jodhpur
110. High concentration of which of the following causes leaf curling, leaf drop and reduced leaf size in plants?
 (1) SO_2
 (2) CO
 (3) NO_2
 (4) None of these
111. Traces of radioactive waste present in water can cause
 (1) Cancer
 (2) Eye-cataract
 (3) DNA breakage
 (4) All of these
112. How much area is covered under forest in India?
 (1) 33.47%
 (2) 29.47%
 (3) 22.47%
 (4) 19.47%
113. The Greenhouse effect was first recognized by?
 (1) Jean-Baptiste Greenwood
 (2) Jean-Baptiste Fourier
 (3) Jean-Baptiste Greenhouse
 (4) None of the above
114. Which of the followings is responsible for global warning?
 (1) Chloroflouro carbons
 (2) Methane
 (3) Carbon dioxide
 (4) All of these
115. Which of the following acids is present in Acid-rain?
 (1) HNO_3
 (2) H_2SO_4
 (3) CH_3COOH
 (4) Both (1) & (2)
116. The situation of depletion of Ozone layer is referred to as the OZONE HOLE, if the ozone level decreases below
 (1) 800 DU
 (2) 400 DU
 (3) 200 DU
 (4) none of these
106. ਕਣ ਪਰਦੂਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਉਪਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
 (1) ਗਰੇਵਿਟੀ ਸੈਟਲਿੰਗ ਚੈਂਬਰ (ਗੁਰੁਤਾਕਰਸ਼ਣ ਨਿਪਟਾਣ ਕੱਕਸ਼)
 (2) ਸਾਈਕਲੋਨ ਕਲੈਕਟਰ
 (3) ਫੈਬਰਿਕ ਫਿਲਟਰ
 (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
107. ਅਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ (ਵਨਿਯਮਨ ਅਤੇ ਕਾਬੂ) 2001 ਕਿਸਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ?
 (1) ਪਟਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਲਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ
 (2) ਲਾਊਡ-ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਹੋਲਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ
 (3) ਜਨਤਕ ਸੰਬੋਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਹੋਲਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ
 (4) ਦੋਵੇਂ (2) ਅਤੇ (3)
108. ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ (IUCN) ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਘ ਨੇ ਲੁੱਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਕਿਤਾਬ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ?
 (1) ਵ੍ਹਾਈਟ-ਡਾਟਾ ਬੁੱਕ (ਸਫੇਦ ਡਾਟਾ ਕਿਤਾਬ)
 (2) ਰੈੱਡ-ਡਾਟਾ ਬੁੱਕ (ਲਾਲ-ਡਾਟਾ ਕਿਤਾਬ)
 (3) ਬਲੂ-ਡਾਟਾ ਬੁੱਕ (ਨੀਲੀ-ਡਾਟਾ ਕਿਤਾਬ)
 (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
109. ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸੰਪਰਦਾਇ ਕਿਸਨੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ?
 (1) ਬੀ. ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ
 (2) ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ
 (3) ਗੁਰੂ ਜੰਮਬੇਸ਼ਵਰ ਨੇ
 (4) ਜੋਧਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇ
110. ਨਿਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸਦੀ ਉੱਚ ਇਕਾਗਰਤਾ, ਪੱਤਾ-ਮੁਹੰਡ, ਪੱਤਰ-ਲਕੜ ਅਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਅਕਾਰੀ ਪੱਤਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ?
 (1) SO_2
 (2) CO
 (3) NO_2
 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
111. ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੇਡੀਓਐਕਟਿਵ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ (traces of radioactive waste) ਕਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ?
 (1) ਕੈਂਸਰ
 (2) ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਉੱਕਤ ਮੋਤੀਆਬਿੰਦ
 (3) DNA ਦੀ ਟੁਟ-ਭੱਜ
 (4) ਉੱਕਤ ਸਾਰੇ
112. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ ?
 (1) 33.47%
 (2) 29.47%
 (3) 22.47%
 (4) 19.47%
113. ਗਰੀਨ-ਹਾਊਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੰਨੇ ਕੀਤੀ ?
 (1) ਜੀਨ-ਬੈਪਟਿਸਟ ਗਰੀਨਵੁਡ ਨੇ
 (2) ਜੀਨ-ਬੈਪਟਿਸਟ ਫੂਰੀਅਰ ਨੇ
 (3) ਜੀਨ-ਬੈਪਟਿਸਟ ਗਰੀਨ-ਹਾਊਸ ਨੇ
 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
114. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ?
 (1) ਕਲੋਰੋ-ਫਲੋਰੋ ਕਾਰਬਨ
 (2) ਮੀਥੇਨ
 (3) ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ
 (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
115. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇਜ਼ਾਬੀ-ਵਰਖਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੇਜ਼ਾਬ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
 (1) HNO_3
 (2) H_2SO_4
 (3) CH_3COOH
 (4) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2)
116. ਜੇਕਰ ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ (Ozone layer) ਇਸਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਘੱਟਦੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਹਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਓਜ਼ੋਨ ਦੀ ਘੱਟਦੀ ਪਰਤ ਓਜ਼ੋਨ-ਛੇਕ ਆਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।
 (1) 800 DU
 (2) 400 DU
 (3) 200 DU
 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

117. Which of the followings is a non-governmental organization dedicated to wildlife conservation?

- (1) The World Wildlife Fund for Nature, INDIA
- (2) The Indian Board for Wildlife
- (3) The National Wildlife Action Plan
- (4) All of the above

118. Everyone has the right to a Nationality is covered in of Universal Declaration of Human Rights ?

- (1) Article 10, (2) Article 15
- (3) Article 20 (4) Article 25

119. Ten per cent law is given by

- (1) Lindmann (2) Goldmann
- (3) Beckmann (4) None of these

120. Environment Impact Assessment(EIA) was formally established in USA in the year

- (1) 1967 (2) 1969
- (3) 1971 (4) 1973

117. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਾ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਰੱਖ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ?

- (1) ਭਾਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜੰਗਲਾਤ-ਪ੍ਰਾਣੀ ਹਿੱਤ ਫੰਡ
- (2) ਜੀਵ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਬੋਰਡ
- (3) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੰਗਲਾਤ-ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾ
- (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

118. ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਯਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰ ਘੋਸ਼ਣਾ (Universal Declaration of Human Rights) ਦੇ ਅਧੀਨ।

- (1) ਅਨੁਛੇਦ 10 (2) ਅਨੁਛੇਦ 15
- (3) ਅਨੁਛੇਦ 20 (4) ਅਨੁਛੇਦ 25

119. ਦਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ (Ten percent law) ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤਾ ?

- (1) ਲਿੰਡਮੈਨ ਵੱਲੋਂ (2) ਗੋਲਡਮੈਨ ਵੱਲੋਂ
- (3) ਬੈਕ ਮੈਨ ਵੱਲੋਂ (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

120. ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਾਫਟੀ (Environment Impact Assessment) ਅਮੈਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਸਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ?

- (1) 1967 (2) 1969
- (3) 1971 (4) 1973

MATHEMATICS ਗਣਿਤ

121. The graph of the equation $y = -4$ is a line

- (1) parallel to x-axis
- (2) parallel to y-axis
- (3) passing through origin
- (4) none of the above

122. The angle of elevation of the sun, when the length of a shadow of a vertical pole is equal to its length is

- (1) 60° (2) 45°
- (3) 90° (4) 180°

123. Sum of a number of two digits and the number obtained by reversing the digits of the first number is 110. If the difference of the digits is 4, then the number is

- (1) 62 (2) 73
- (3) 84 (4) 51

124. A and B can do a piece of work in 4 days and A alone can do it in 12 days. In how many days B alone can do this work?

- (1) 5 (2) 6
- (3) 7 (4) 8

125. A man travels some distance at a speed of 12 km/hr and returns at 9 km/hr. If the total time taken by him is 2 hrs 20 minutes, then the distance is

- (1) 18 km (2) 14 km
- (3) 13 km (4) 12 km

126. In a two-digit number 'the digit in tens' place exceeds the digit in unit's place by 4. The sum of the digits is 1/7 of the number, then the digit at the unit's place is

- (1) 5 (2) 4
- (3) 3 (4) 1

121. ਸਮੀਕਰਨ $y = -4$ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ਼ ਇਕ ਰੇਖਾ ਹੈ :

- (1) x-ਅਕਸ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ
- (2) y-ਅਕਸ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ
- (3) ਮੂਲ-ਬਿੰਦੂ ਕੋਲੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ
- (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

122. ਸੂਰਜ ਦੀ ਉੱਚਾਈ ਦਾ ਕੋਣ, ਜਦੋਂ ਸ਼ੀਰਸ਼ ਧਰੁਵ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਇਸਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ, ਹੈ :

- (1) 60° (2) 45°
- (3) 90° (4) 180°

123. ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਖਿਆ 110 ਹੈ। ਜੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ 4 ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਖਿਆ ਹੈ :

- (1) 62 (2) 73
- (3) 84 (4) 51

124. A ਅਤੇ B ਇਕ ਕੰਮ ਨੂੰ 4 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕੋ ਕੰਮ ਨੂੰ 12 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। B ਇਕੱਲਾ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰੇਗਾ ?

- (1) 5 (2) 6
- (3) 7 (4) 8

125. ਇਕ ਆਦਮੀ 12 ਕਿ. ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 9 ਕਿ. ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਸਮਾਂ 2 ਘੰਟੇ 20 ਮਿਨਟ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਦੂਰੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ?

- (1) 18 ਕਿ.ਮੀ. (2) 14 ਕਿ.ਮੀ.
- (3) 13 ਕਿ.ਮੀ. (4) 12 ਕਿ.ਮੀ.

126. ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ, ਦਸਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਿਆ ਅੰਕ, ਪਹਿਲੇ ਅੰਕ ਤੋਂ ਪਛੇ ਅੰਕ ਨਾਲੋਂ 4 ਵੱਧ ਹੈ। ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜੋੜ, ਸੰਖਿਆ ਦਾ $1/7$ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਿਆ ਅੰਕ ਹੈ :

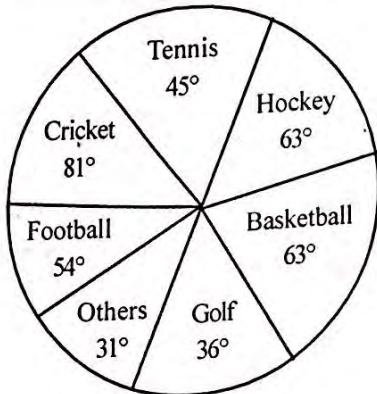
- (1) 5 (2) 4
- (3) 3 (4) 1

127. The area of a square is 64 cm^2 . Then its perimeter is
 (1) 64 cm (2) 32 cm
 (3) 46 cm (4) 48 cm
128. The HCF of two numbers is 11 and their LCM is 693. If one of the numbers is 77, then the other number is
 (1) 88 (2) 33
 (3) 99 (4) none of these
129. Find the smallest number of five digits exactly divisible by 16, 24, 36 and 54.
 (1) 10368 (2) 10432
 (3) 10560 (4) none of these
130. The average of seven consecutive numbers is 20. The largest of these numbers is
 (1) 20 (2) 22
 (3) 23 (4) 24
131. The volume of the greatest sphere cut-off from a cylindrical wood, of base radius 1 cm and height 5 cm is
 (1) $\frac{4}{3}(5\pi)\text{cm}^3$ (2) $\frac{4}{3}\pi\text{cm}^3$
 (3) $5\pi\text{cm}^3$ (4) none of these

132. Rational expression $\frac{x^3 - 1}{x^2 - 2}$ in the lowest form is

- (1) $\frac{x^2 - x + 1}{x + 1}$ (2) $\frac{x^2 - x + 1}{x - 1}$
 (3) $\frac{x^2 + x + 1}{x - 1}$ (4) $\frac{x^2 + x + 1}{x + 1}$

The circle graph given here, shows the spending (in degrees) of a country on various sports during the particular year. Study the graph carefully and answer the next three questions. (Q. NO. 133 - 135)

127. ਇਕ ਵਰਗ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 64 ਸੈਂ.ਮੀ.^2 ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ ਹੈ :
 (1) 64 ਸੈਂ.ਮੀ. (2) 32 ਸੈਂ.ਮੀ. .
 (3) 46 ਸੈਂ.ਮੀ. (4) 48 ਸੈਂ.ਮੀ.

128. ਦੋ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮੱਧਮ 11 ਅਤੇ ਲਘੁਤਮ 693 ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਸੰਖਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ :

- (1) 88 (2) 33
 (3) 99 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

129. ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੰਖਿਆ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜਿਸਨੂੰ 16, 24, 36 ਅਤੇ 54 ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕੇ :

- (1) 10368 (2) 10432
 (3) 10560 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

130. ਸੱਤ ਕ੍ਰਮਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਔਸਤ 20 ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ :

- (1) 20 (2) 22
 (3) 23 (4) 24

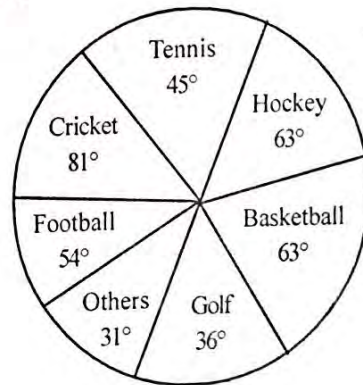
131. 1 ਸੈਂ.ਮੀ. ਵਿਆਸਅਰਧ ਅਤੇ 5 ਸੈਂ.ਮੀ. ਉੱਚਾਈ ਦੇ ਅਧਾਰ ਵਾਲੀ ਗੋਲ ਲੱਕੜ ਤੋਂ ਕੱਟੇ, ਵੱਡੇ ਗੋਲ ਦਾ ਆਇਤਨ ਹੈ :

- (1) $\frac{4}{3}(5\pi)\text{ਸੈਂ.ਮੀ.}^3$ (2) $\frac{4}{3}\pi\text{ਸੈਂ.ਮੀ.}^3$
 (3) $5\pi\text{ਸੈਂ.ਮੀ.}^3$ (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

132. ਨਿਊਨਤਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਿਮੇਅ ਵਿਅੰਜਕ $\frac{x^3 - 1}{x^2 - 1}$ ਹੈ :

- (1) $\frac{x^2 - x + 1}{x + 1}$ (2) $\frac{x^2 - x + 1}{x - 1}$
 (3) $\frac{x^2 + x + 1}{x - 1}$ (4) $\frac{x^2 + x + 1}{x + 1}$

ਇਥੇ ਦਿੱਤਾ ਵਿੰਡ-ਚਿੱਤਰ, ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਡਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋਏ ਖਰਚ (ਡਿਗਰੀ ਵਿਚ) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। (Q. NO. 133 - 135)

133. What percentage of the total spending is spent on tennis?

- (1) $12\frac{1}{2}\%$ (2) $22\frac{1}{2}\%$
(3) 25% (4) 45%

134. If the total amount spent on sports during the year, was Rs. 2 crores, the amount spent on cricket and hockey together was

- (1) Rs. 8,00,000 (2) Rs. 80,00,000
(3) Rs. 1,20,00,000 (4) Rs. 1,60,00,000

135. If the total amount spent on sports during the year be Rs. 180,00,000, the amount spent on basketball exceeds that of tennis approximately by

- (1) Rs. 2,50,000 (2) Rs. 3,60,000
(3) Rs. 3,75,000 (4) Rs. 4,10,000

136. The radius of a sphere, whose volume and surface area have same value, is

- (1) 1 unit (2) 2 units
(3) 3 units (4) 4 units

137. In the number 3.4625, the place value of the digit 2 is

- (1) 1000 (2) 100
(3) $1/1000$ (4) $1/100$

138. Divide 50 by half and add 20. From the same, subtract 35. What do you get?

- (1) 10 (2) 85
(3) 15 (4) none of these

139. What number should be put in the blank box?

7	5	9	18
6	3	7	21
4	3	9	
7	4	8	24

- (1) 9 (2) 27
(3) 36 (4) none of these

140. What is the next number after the following? 4, 9, 25, 49, ?

- (1) 64 (2) 81
(3) 100 (4) 121

141. When the numerator of a fraction is increased by 4, the fraction increases by $2/3$. What is the denominator of the fraction?

- (1) 6 (2) 7
(3) 8 (4) none of these

142. The HCF of $(x-1)$, (x^2-1) and (x^3-1) is

- (1) $(x-1)$ (2) (x^2-1)
(3) (x^3-1) (4) $(x+1)$

143. The mean of five numbers is 26. If one number is excluded, their mean is The excluded number is

- (1) 20 (2) 15
(3) 30 (4) 34

133. ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਟੈਨਿਸ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

- (1) $12\frac{1}{2}\%$ (2) $22\frac{1}{2}\%$
(3) 25% (4) 45%

134. ਜੇ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਖਡਾਂ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਕੁਲ ਰਕਮ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਹਾਕੀ ਉੱਪਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਸੀ :

- (1) Rs. 8,00,000 (2) Rs. 80,00,000
(3) Rs. 1,20,00,000 (4) Rs. 1,60,00,000

135. ਜੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਖਡਾਂ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ 180,00,000 ਰੁਪਏ, ਤਾਂ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਖਰਚਾ, ਟੈਨਿਸ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲੋਂ ਲਗਭਗ ਕਿੰਨਾ ਵੱਧ ਹੈ ?

- (1) 2,50,000 ਰੁਪਏ (2) 3,60,000 ਰੁਪਏ
(3) 3,75,000 ਰੁਪਏ (4) 4,10,000 ਰੁਪਏ

136. ਇਕ ਗੋਲੇ ਦਾ ਵਿਆਸ ਅਰਧ, ਜਿਸਦੇ ਆਇਤਨ ਅਤੇ ਸਤ੍ਹਾ ਖੇਤਰ, ਸਮਾਨ ਮੁੱਲ ਹੈ

- (1) 1 ਯੂਨਿਟ (2) 2 ਯੂਨਿਟਾਂ
(3) 3 ਯੂਨਿਟਾਂ (4) 4 ਯੂਨਿਟਾਂ

137. 3.4625 ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ, 2 ਅੰਕ ਦਾ ਸਥਾਨ ਮੁੱਲ ਹੈ :

- (1) 1000 (2) 100
(3) $1/1000$ (4) $1/100$

138. 50 ਨੂੰ ਅੱਧਿ ਨਾਲ ਵੰਡੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ 20 ਜੋੜੋ। ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਓ। ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋ ?

- (1) 10 (2) 85
(3) 15 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

139. ਖਾਲੀ-ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ?

7	5	9	18
6	3	7	21
4	3	9	
7	4	8	24

- (1) 9 (2) 27
(3) 36 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

140. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਸੰਖਿਆ ਕਿਹੜੀ ਹੈ : 4, 9, 25, 49,

- (1) 64 (2) 81
(3) 100 (4) 121

141. ਜੇ ਇਕ ਭਿੰਨ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਵਿੱਚ 4 ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਿੰਨ $2/3$ ਨਾਲ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਿੰਨ ਦਾ ਹਰ (ਡਿਨਾਮਿਨੇਟਰ) ਕੀ ਹੈ ?

- (1) 6 (2) 7
(3) 8 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

142. $(x-1)$, (x^2-1) ਅਤੇ (x^3-1) ਦਾ ਮਹੱਤਮ (HCF) ਹੈ :

- (1) $(x-1)$ (2) (x^2-1)
(3) (x^3-1) (4) $(x+1)$

143. 5 ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਔਸਤ 26 ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਸਤ 24 ਹੈ। ਕੱਢੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ :

- (1) 20 (2) 15
(3) 30 (4) 34

144. How many

- (1) 3
(3) 5

145. A plot has the size

- (1) 500
(3) 440

146. One of How w

- (1) By
(3) By

147. Succes

- (1) C
(3) F

148. Each diffe

- (1) 1
(3) 3

149. Wh tea

- (1) 1
(3) 3

150. Ab

- (1) 1
(3) 3

151. The

- (1) 1
(3) 3

152. The

- (1) 1
(3) 3

153. The

- (1) 1
(3) 3

154. The

- (1) 1
(3) 3

155. The

- (1) 1
(3) 3

156. The

- (1) 1
(3) 3

157. The

- (1) 1
(3) 3

158. The

- (1) 1
(3) 3

144. How many carats are there in one gram?
 (1) 3 (2) 4
 (3) 5 (4) none of these
145. A plot has width of 44 feet and length of 90 feet. What is the size of the plot?
 (1) 500 square yards (2) 450 square yards
 (3) 440 sq. yards (4) None of these
146. One of the students of a class hardly talks in the class. How would you encourage him to express himself?
 (1) By organizing discussions
 (2) By organizing educational games/ programmes, in which, children feel like speaking
 (3) By giving good marks to those, who express themselves well
 (4) By encouraging children to take part in classroom activities
147. Success in developing values, is mainly dependent upon:
 (1) Government (2) Society
 (3) Family (4) Teacher
148. Each digit 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 and 9 is represented by a different letter A, B, C, D, E, F, G, H and I but not necessarily in that order. Further, each of $A+B+C$, $C+D+E$, $E+F+G$ and $G+H+I$ is equal to 13. What is the sum of C, E and G?
 (1) 7 (2) 9
 (3) 11 (4) Cannot be determined
149. Which of the skills do you consider most essential for a teacher?
 (1) encourage children to search for knowledge
 (2) have all the information for the children
 (3) ability to make children memorize materials
 (4) enable children to do well in tests
150. Absenteeism can be stopped by:
 (1) teaching (2) punishing the students
 (3) giving the sweets (4) contacting the parents
144. ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਕੈਰਟ ਹਨ ?
 (1) 3 (2) 4
 (3) 5 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
145. ਇਕ ਪਲਾਟ ਦੀ ਚੌੜਾਈ 44 ਫੁੱਟ ਅਤੇ ਲੰਬਾਈ 90 ਫੁੱਟ ਹੈ। ਪਲਾਟ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਕੀ ਹੈ :
 (1) 500 ਵਰਗਗਜ਼ (2) 450 ਵਰਗਗਜ਼
 (3) 440 ਵਰਗਗਜ਼ (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
146. ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰੋਗੇ ?
 (1) ਚਰਚਾਵਾਂ ਦਾ ਅਯੋਜਨ ਕਰਕੇ
 (2) ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਖੇਡਾਂ/ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਅਯੋਜਨ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚੇ ਬੋਲਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 (3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਅੰਕ ਦੇ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 (4) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲਾਸ-ਰੂਮ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਕੇ।
147. ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ?
 (1) ਸਰਕਾਰ ਉੱਪਰ (2) ਸਮਾਜ ਉੱਪਰ
 (3) ਪਰਿਵਾਰ ਉੱਪਰ (4) ਅਧਿਆਪਕ ਉੱਪਰ
148. ਹਰੇਕ ਅੰਕ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ਅਤੇ 9 ਨੂੰ ਭਿੰਨ ਅੱਖਰ A, B, C, D, E, F, G, H ਅਤੇ I ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਉਹੀ ਹੋਵੇ। ਨਾਲੇ, $A+B+C$, $C+D+E$, $E+F+G$ ਅਤੇ $G+H+I$ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ 13 ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। C, E ਅਤੇ G ਜੋੜ ਕੀ ਹੈ ?
 (1) 7 (2) 9
 (3) 11 (4) ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ
149. ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਕਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
 (1) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ
 (2) ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ
 (3) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ
 (4) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੀਖਣਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ।
150. ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
 (1) ਅਧਿਆਪਨ (2) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ
 (3) ਟਾਫ਼ੀਆਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇਣਾ
 (4) ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ

ਉੱਤਰਮਾਲਾ

1. (3)	2. (4)	3. (1)	4. (3)	5. (1)	6. (2)	7. (2)	8. (4)	9. (3)	10. (3)
11. (3)	12. (1)	13. (2)	14. (3)	15. (3)	16. (2)	17. (1)	18. (2)	19. (3)	20. (2)
21. (4)	22. (4)	23. (1)	24. (4)	25. (2)	26. (2)	27. (3)	28. (2)	29. (3)	30. (1)
31. (3)	32. (1)	33. (3)	34. (2)	35. (4)	36. (2)	37. (3)	38. (1)	39. (2)	40. (3)
41. (3)	42. (4)	43. (2)	44. (2)	45. (3)	46. (3)	47. (3)	48. (1)	49. (3)	50. (2)
51. (3)	52. (3)	53. (1)	54. (1)	55. (1)	56. (1)	57. (1)	58. (2)	59. (4)	60. (1)
61. (2)	62. (4)	63. (4)	64. (4)	65. (1)	66. (2)	67. (4)	68. (3)	69. (3)	70. (1)
71. (1)	72. (3)	73. (d)	74. (1)	75. (4)	76. (2)	77. (2)	78. (1)	79. (4)	80. (4)
81. (2)	82. (4)	83. (2)	84. (4)	85. (1)	86. (3)	87. (3)	88. (4)	89. (3)	90. (2)
91. (4)	92. (2)	93. (2)	94. (3)	95. (3)	96. (2)	97. (4)	98. (4)	99. (2)	100. (3)
101. (3)	102. (2)	103. (3)	104. (2)	105. (4)	106. (4)	107. (4)	108. (2)	109. (3)	110. (2)
111. (4)	112. (4)	113. (2)	114. (4)	115. (4)	116. (3)	117. (1)	118. (2)	119. (1)	120. (2)
121. (1)	122. (2)	123. (2)	124. (2)	125. (4)	126. (2)	127. (2)	128. (3)	129. (1)	130. (3)
131. (2)	132. (4)	133. (1)	134. (2)	135. (1)	136. (3)	137. (3)	138. (2)	139. (1)	140. (4)
141. (1)	142. (1)	143. (2)	144. (3)	145. (3)	146. (2)	147. (4)	148. (1)	149. (1)	150. (4)